

V 80. rokoch Charta zorganizovala v Prahe aj demonštrácie

Tzv. antichartu manifestačne podpísali tisíce známych umelcov

Václav Havel sa ako jedna z hlavných postáv Charty stal lídrom Nežnej revolúcie

CHARTA 77 V ČÍSLACH

- v čase vzniku Chartu 77 podpísalo **241** signatárov;
- celkovo mala v rokoch 1977 – 1989 **1 883** signatárov, z toho približne **50** Slovákov;
- viac ako **7 000** popredných českých a slovenských umelcov podpísalo tzv. Antichartu, dokument s názvom Za nové tvůrčí činy ve jménu socialismu a míru, odsudzujúci signatárov Charty;
- vydala celkovo **598** dokumentov, prevažne upozorňujúcich na porušovanie ľudských práv a náboženských slobôd v komunistickom Československu;
- na čele Charty stál kolektív **3** hovorcov, ktorí sa každý rok obmieňali.

VÝROKY

„Žiadna poddajnosť zatiaľ nevedla k zlepšeniu, ale iba k zhoršeniu situácie. Čím väčší strach a servilnosť, tým viac si mocní trúfajú, trúfajú a budú trúfať. Neexistuje prostriedok ako zmierniť ich tlak, iba ak sú zneistení, ak vidia, že na nespravodlivosť a diskrimináciu sa nezabúda, že sa nad tým všetkým nezatvára voda.“

Jan Patočka, filozof, jeden z prvých signatárov Charty 77, na margo založenia Charty 77

CHARTA 77 vyrastá zo zázemia solidarity a priateľstva ľudí zdieľajúcich starosť o osud ideálov, s ktorými spájajú svoj život a svoju prácu.

Úryvok z textu Charty 77

Zdroje fotografií: Česká tisková kancelář, MLYNÁRIK J.: Spomienky, Fotoarchív Jána Budaja, Fotoarchív Miroslava Kusého, Paměť národa, www.postbellum.sk, Archív Igora Síváka

www.upn.gov.sk

EURÓPSKA SIEŤ
PAMÄŤ A SOLIDARITA

www.enrs.eu

CHARTA 77 A SLOVENSKO

V období normalizácie (1969 – 1989) sa v komunistickom Československu vyprofilovalo niekoľko skupín odporu proti vládnuceму komunistickému režimu. Najznámejším z nich, osobitne na demokratickom Západe, sa stalo hnutie Charta 77, upozorňujúce na porušovanie ľudských a občianskych práv komunistickým režimom. Trestom za toto angažovanie bolo prenasledovanie tých, ktorí prehlásenie Charty podpísali, alebo s ňou spolupracovali.

Prohlášení Charty 77
bolo publikované
6. januára 1977

Dne 13.10.1976 byly ve Švýcarsku sešly dva zasedání "Mezinárodní pakt o občanských a politických právech" a "Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech", které byly jednou naším republikou podepsány v roce 1968, stvrzeny v Helsinkách roku 1975 a vstoupily u nás v platnost dnem 23.1.1976. Od té doby mají i naši občani právo a náš stát povinnost se jimi řídit.

Svobody a práva lidí, jež tyto paktory zaručují, jsou cennějšími civilizacími hodnotami, k nimž v dějinách našeho lidu nikdy nebylo pokročilo, a jejich uskutečnění může významně pomoci humanitárnímu vývoji naší společnosti.

Vítáme proto, že Československá socialistická republika k těmto paktům přistoupila.

Jejích zveřejnění nám ale zároveň s novou naléhavostí připomíná, kolik základních občanských práv platí v naší zemi zatím - bohužel - jen na papíře.

Zcela iluzorní je například právo na svobodu projevu, zaručované článkem 19 prvního paktu:

Desítkám tisíc občanů je znemožněno pracovat v jejich oboru jen proto, že zastávají názory odlišné od názorů oficiálních. Jsou přitom často objektem nejzvrhalejší diskriminace a šikanování ze strany úředí i společenských organizací; zbaveni jakékoli možnosti bránit se, stávají se prakticky obětmi apartheidu.

Statisícům dalších občanů je odpírána "svoboda od strachu" /preambula prvního paktu/, protože jsou nuceni žít v trvalém nebezpečí, že projeví-li své názory, strati pracovní a jiné možnosti.

V rozporu s článkem 13 druhého paktu, zajišťujícím všem právo na vzdělání, je nešťastným mladým lidem bráněno ve studiu jen pro jejich názory anebo dokonce pro názory jejich rodičů. Desítky občanů musí žít ve strachu, že kdyby se projevíli v souladu se svým přesvědčením, mohli by být buď smrti anebo jejich děti zbaveni práva na vzdělání.

Uplatnění práva "vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky všeho druhu, bez ohledu na hranice, ať dělné, přesahové nebo tiskové" či "prostřednictvím umění" /bod 2. článku 13 prvního paktu/ je stálým ne-

Souhlasím s Prohlášením
Charty 77 3 1. 1. 1977

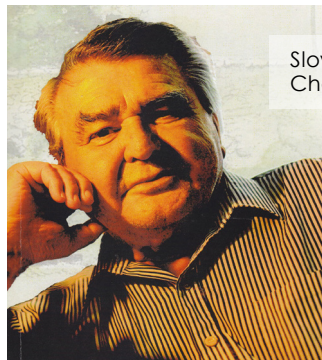
Václav Havel

VÁCLAV HAVEL, spisovatel,
U DEJVIČKÉHO RYBNÍČKU,
PRAHA 6

Súhlas s Chartou
znamenal takmer
istotu perzekúcie

Miroslav Kusý (tretí zľava)
na návšteve u Hany Ponickéj

Slovenský signatár
Charty 77 - Ján Mlynárik

Dominik Tatarka

Okupácia Československa 21. augusta 1968 odštartovala nástup normalizácie do života českej a slovenskej spoločnosti – v praxi odstránenie demokratizačných zmien, ktoré priniesol socializmus s ľudskou tvárou v roku 1968. Odpor proti režimu, v období normalizácie nazývaný disent, sa v 70. rokoch formoval pomaly. Dynamizovali ho medzinárodné udalosti: v roku 1975 podpísali aj štáty sovietskeho bloku medzinárodnú dohodu v Helsinkách, obsahujúcu záväzok: dodržiavať ľudské práva a náboženské slobody.

VZNIK CHARTY 77

Cestu k vzniku Charty vydláždili spomínané zahranično-politické faktory, ale aj vnútropolitický vývoj. V polovici 70. rokov bol komunistický režim na mocenskom vrchole a hospodárska a politická situácia boli stabilné. Preto zapôsobilo ako výbuch časovanej bomby, keď 6. januára 1977 médiá na Západe uverejnili Prohlášení Charty 77, ktorým Charta vznikla. Stala sa voľným spoločenstvom občanov zasadzujúcich sa za dodržiavanie ľudských a občianskych práv v Československu. Pre komunistický režim totiž ich dodržiavanie nebolo samozrejmé: slobodu pohybu limitovala železná opona na hraniciach so Západom, v novinách vládla prísna cenzúra, náboženstvo zatlačala agresívna ateistická propaganda,

občianske slobody likvidovalo spoločenské šikanovanie a zastrašovanie odporcov režimu... Významnou príčinou vzniku Charty 77 bol pripravovaný politický proces s členmi českej undergroundovej skupiny The Plastic People of the Universe, ktorý bol názornou ukážkou porušovania ľudských práv režimom.

REPRESIE PROTI SIGNATÁROM

Postavil sa voči zdanlivo všemocnému režimu si od signatárov Charty vyžadovalo nemalú dávku odvahy, a to aj napriek tomu, že sa im snažili pomáhať demokratické štáty a o činnosti Charty informovala rozhlasová stanica Rádio Slobodná Európa. Popularita Charty 77 na Západe išla ruka v ruku s nenávisťou režimu, ktorý proti jej signatárom viedol systematickú diskreditačnú kampaň. Jej symbolom sa stala tzv. anticharta, kedy populárni umelci manifestačne podpísovali vyhlásenie odsudzujúce signatárov Charty. Tí boli postupne vyhodení z práce a pod dohľadom štátnej bezpečnosti ako politickej tajnej polície režimu, niekolkí boli väznení, mnohých donútili vysťahovať sa z Československa v rámci akcie ŠtB s názvom Asanace. Vyšetrované boli i deti signátorov. Hoci režim text Charty 77 nedovolil zverejniť a prenasledoval jej signatárov, nepodarilo sa mu ju zlikvidovať.

AKTIVITY CHARTY V ROKOCH 1977 – 1989

Podstata aktivít Charty 77 spočívala vo vydávaní vyhlásení, v ktorých dokladovala porušovanie ľudských práv a náboženských slobôd komunistickým režimom. Jej signatári boli aktívni aj v ďalších protirežimných iniciatívach. Najvýznamnejšími predstaviteľmi Charty 77 boli dramatik Václav Havel a filozof Jan Patočka, zo Slovákov ju podpísal napríklad spisovateľ Dominik Tatarka, historik Ján Mlynárik, politológ Miroslav Kusý či aktivista maďarskej menšiny Miklós Duray.

V porovnaní s Čechmi a Moravou mala Charta na Slovensku slabší ohlas, vyjadrený nízkym počtom jej signatárov, zato s ňou však úzko spolupracovali predstavitelia občianskeho disentu a maďarskej menšiny. Príčin je iste viacero. Nedokázala získať do svojich radov kresťanský disent (napr. tajného biskupa Jána Korca), či Alexandra Dubčeka. Zároveň nemalý vplyv na ľudí mala antikampaň a zastrašovanie. V odpore proti komunistickému režimu na Slovensku počas normalizácie dominovali iné prúdy: tajná cirkev a ochrannárske organizácie. Zároveň programová orientácia aj ideologická skladba signatárov a horcov Charty nezohľadňovala slovenské realie. Úspech Charty však nemožno merať iba počtom signatárov, pretože jej skutočný vplyv ďaleko presahoval tento okruh. Zároveň znamenala morálne povzbudenie pre odporcov režimu aj v iných komunistických krajinách.